

A könyv ismertetője Csányi Vilmos gondolatával ajánlja az olvasó figyelmébe az értékes könyvet: „Legyünk bárányok vagy farkasok, legyünk héják vagy galambok: egyformán érezzük és féljük az agressziót.”

Kiadó APV-Stúdió, Gyula. Készült Schneider János nyomdájában. 1997. 160 p.

*

DR. FARKAS OLGA: AZ ÉLMÉNYSZERŰ TANULÁS

– Egy konferencia margójára –

A hagyományos oktatási keretben többnyire a verbális tanulás kap hangsúlyt. Jellemző a szóbeli közlés, a magyarázat, ezek emlékezetbe vésése és felidézése. Ugyanakkor a század első felében kialakuló élménypedagógia az egyéni élményt teszi a pedagógiai tevékenység középpontjába. Az erős érzelmektől kísért lelki jelenség fokozott hatást fejt ki, a nevelés hatékonyabbá válik. H. Scharrelmann szerint az élmény a tanítás koronája.

A kötetben azok a gyakorló tanárok, pedagógia szakos nappali és levelező hallgatók osztják meg gondolataikat, akik egy-egy személyiségfejlesztő tréningen megtapasztalták az effajta tanulás sajátosságait, ismerik és alkalmazzák annak gyakorlatát. Írásaikban elsősorban arra adnak választ, hogy nekik maguknak mit jelentett a csoportfoglalkozásokon való részvétel.

A gyakorlott tréningezők élményeinek, gondolatainak a megismerése segíthet azoknak, akik szeretnének jobban boldogulni az életben. Akik szeretnék, hogy jobban elfogadják őket a közösségekben, ahová tartoznak, és ők maguk is jobban el tudjanak fogadni másokat, de még nem szánták rá magukat arra, hogy ilyenfajta foglalkozáson részt vegyenek. Többen először idegenkedve fogadják a tanulásnak ezt a módját, azonban – a szerző szerint – hamarosan rájönnek, hogy csak a kezdeti lépés nehéz. A műhelymunka során megtapasztalják, hogy társaik barátságosak és kedvesek. A kölcsönös figyelem és megbecsülés pedig erőt ad ahhoz, hogy ténylegesen változzanak, fejlődjenek.

A hallgatók által írt hiteles elbeszélések hasznos és kellemes olvasmányt jelentenek azok számára is, akik már kipróbálták és megszerették a csoportmunkát. Egy-egy gyakorlat, situációs játék mást és mást jelenthet a résztvevőknek, más és más lehet a jelentéstartalma egy-egy egyéni vagy együttesen végzett feladatnak. Am amiben valamennyi élmény és tréning közös: a hallgatók élet-szemlélete általában megváltozik, megújulnak és energiával töltődnek fel, a mindennapi életüket könnyebben és vidámabban élik.

A könyv ismertetője minden kolléga figyelmébe ajánlja e könyvet.

A kiadvány a Soros Alapítvány Demokráciára nevelés szakkuratóriuma által elfogadott és támogatott 725/65. számú pályázat megvalósításaként készült.

Europrint Bt., Szeged, 1997. 100 p.

DR. DOMONKOS JÁNOS
Fővárosi Iskolászanatórium
Budapest

A házsongárdi temető

Kolozsvár egyik legbecsesebb zárandokhelye a házsongárdi temető. Aki egyszer oda eljut, soha nem felejtí az élményt.

Színes kalauzsként, fontos történelmi dokumentumként adja most kezünkbe a *Helikon Kiadó Lászlóffy Aladár* nemesveretű szövegével, *Kántor László* több mint száz fotójával a *Házsongárdi temető* című kötetet. A szerzők a kezdetektől, a XVI. századtól mutatják be Európa egyik legrégebb

– és legszebb fekvésű – temetőjét. A Házsongárdban több százezer ember nyugszik, akiket a temető megnyitása óta eltelt négy évszázad alatt temettek el.

A házsongárdi panteonnak a ma már egyre kisebb maradékot nevezhetjük, mely múltunk és művelődésünk lenyomata. Az utóbbi időszakban tucatnyi neves ember sírjának vész nyoma évente, hisz a temetőt megszakítás nélkül használják, s új halottakat lefektetni csakis az újra „megölt” régi halottak helyére lehet. Pár évtizeddel ezelőtt az alaphangulatot még a terméskő és márványfaragványok XIX. századi állapota, stílusa határozta meg, mely azóta feltartóztathatatlanul sülyed el. Csak 1939-ben, egyik „temetőrendezéskor” 3000 sírt nyilvánítottak felszámolandónak. Az egyik összeírás még számon tartott egy 1586-os követ, de mára már ez is eltűnt.

A középkortól kezdve némely városban (így Kolozsváron is), de a nagyobb községekben is úgynevezett Kalandos Társulatok működtek. Ezek feladata elsősorban tagjaiknak tisztességes eltemetése volt. A házsongárdi temető hóstáti parcellájában még maig gyakoriak a kalászt markoló címeres sírkövek: egykor ezt Kalandos temetőnek nevezték.

Több évszázad síremlékeinek stílusát lehet itt nyomon követni, tanulmányozva az erdélyi város temetkezési szokásait, a sírjeleket, címereket, szövegeket, a szimbolikát, a betűtípusokat, az anyagokat, az arányokat, a véséstechnikát, a fa-faragásművészetet: kelyhet és keresztet, kopjafát és haskövet. Ez utóbbiak a koporsó alakú tumbák (síremlékek), melyeket neveztek haskőnek is, a Házsongárd jellegzetes sírjelei.

Valaha Kolozsváron Hárompüspök tér is volt. Ma is a három református püspök (*Nagy Péter* – 1819–1884 –, *Szász Domokos* – 1838–1899 –, *Bartók György* – 1845–1907 – és családtagjainak) szálmagas síremléke határozza meg a temetőkapunál azt a terecskét, ahonnan a Házsongárdba vezető utak indulnak.

A temető békés egyenlőségében, a köznép soraiban bukkannak fel a nagyok: *Szenczi Molnár Albert*, *Tótfalusi Kis Miklós*, *Jósika Miklós* és a többiek, kikről hosszan beszél Lászlóffy Aladár. *Apáczai Csere János* (1625–1659), a magyar művelődés- és nevelésügy úttörője, valamint felesége, *Aletta van der Maet* emlékbobeliszkjénél a szép *Áprily* költeményt is idézi, mely ma már az egész Házsongárd szimbóluma: *A tavasz jött a parttalan időben /s megállt a házsongárdi temetőben. /Én tört kövön és porladó kereszten /Aletta van der Maet nevét kerestem.*

Dsida Jenő (1907–1938), a két világháború közti erdélyi líra finom tollú, fiatalon elhunyt mestere kriptájának homlokzatán azok a sorok állnak, amelyeket hosszú haldoklása alatt tudatosan csiszolt örökkévaló, emlékezetes üzenetté: *Megtettem mindent, amit megtehettem /Kinek tartoztam, mindent megfizettem. /Elengedtem mindenki tartozását, /Felejtse el arcom romló földi mását.*

Altörjai Mike Sándor (1795–1807) oklevélkutató, levéltárigazgató síremlékfelirata: *A kő a jellemzilárd férfit / a koszorú az életbölcszet tisztelti. Ő volt az erdélyi kormányzékéi levéltár tudós igazgatója. Szenvédéllyel gyűjtötte össze történelmünk írott emlékeit. Életének eredményeként 200 kötetnyi kéziratot adott át még életében az Erdélyi Múzeumnak. Azt is zokon vette, ha adományait nyilvánosan megköszönték. Hogy ezt elkerülje, gyűjteményei anyagát valóságos lopva dugdosta be a kéziratár polcaira.*

A Házsongárdban nyugszik az aradi vértanúk egyik gyóntatója, *Bardócz Sándor* (1817–1892) minorita pap is, akinek nevezetes szolgálatáról a korabeli dokumentumok szólnak. *Hidvégi gróf Mikó Imre* (1805–1876) történetíró, művelődéspolitikus, miniszter, az Erdélyi Múzeum Egylet, a múzeum, a botanikus kert alapítója, aki saját telkéből ajándékozta a városnak azt a tízholdnyit, melyen ma a régi klinikák sora áll, s pár éve még Mikó utcának hívták Kolozsváron, akit *Tompa Mihály*, a hozzá írt költeményében Erdély Széchenyijének nevezett, mert élesztette, felszínen tartotta Erdély múltjának megbecsülését a megmaradás érdekében.

Szokatlan, hogy miképp az embernek, egy mesterségnek is megmaradjon a maga leszármazási rendje, családfája, mint Kolozsváron a nyomdászatnak *Heltaitól Tótfalusiig*. A XVII. század végére három nyomda is talákozott a városban. Egyik a Heltai-féle; a másik Szenczi Kertész Ábrahámé volt, s a félig kész Várad-i bibliával Várad ostromakor mozdult ki eredeti helyéről, hogy mestere ha-

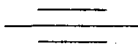
lála után Kolozsváron kössön ki; a harmadik a reformátusoké. A betűmetszők, a nyomdászok síremlékei is a magyar nemzet kegyeletét váltják ki a temetőben.

Az emlékeztető emlékek napjainkig vezetnek. Következnek, akik még kortársaink voltak. Köztük *Kós Károly* (1882–1977) és családja síremléke, akinek építési, írói, kiadói működéséhez fűződik a transzilvánizmus annyit vitatott fogalma is. Ízlését, rajzoló keze vonalvezetését annyi fal-oromzat és könyvdísz őrzi, a zebegényi katolikus, a monostori református templomoktól a budapesti állatkert néhány épületéig, az Erdélyi Szépmíves Céh köteteiből az *Utunk* című folyóirat első fejlécének betűtípusáig. Szülőföldszeretete, töretlen szelleme, pátriárkai korig megőrzött emberi tartása is hatalmas és felejthetetlen példáink közé emelik őt.

S akiket kisebbségi sorsuk öngyilkosságba kergetett: *Szabédi László* (1907–1959), az 1945 előtti erdélyi irodalom egyik legnagyobb ígérete, aki – *Illyés Gyula* szerint – „*a regionalizmust is úgy szóltatja meg, ahogy kell: európai színvonalon*”. A költői, szépírói tettek mellett a háború utáni években gazdag közéleti szereplés következik, az újságírástól a múzeumigazgatásig, majd 1947-től az újonnan alakult kolozsvári Bolyai Tudományegyetem professzori posztja. *Benedek Marcell* utóda lesz, aki sorra tanítja az esztétikát, a világirodalom-történetet, a művészettörténetet, végül a magyar irodalmi nyelv történetét. Tanítványai elmondhatnák, hogy mindig a rendteremtést, az értelmes testvéri összefogást tanította és kérte számon. Tizennégy tanév után, mikor az egyetemek egyesítésével megkezdődött a magyar tannyelvű főiskolai oktatás felszámolása, Szabédi professzor tiltakozásul öngyilkosság lett.

Másikuk *Szilágyi Domokos* (1938–1976) költő, aki feleségével, *Hervay Gizella* (1934–1982) költővel és gyermekükkel, *Szilágyi Attilával* (1961–1977) pihen egy sírkő alatt a házsongárdi temetőben. Szilágyi Domokos a Bolyai Egyetem diákja volt, utána Bukarestben élt egy évtizedet, majd haláláig Kolozsváron. A poeta doctus fajtájából való volt, s mint műfordító is kitűnő és termékeny. Babitsi módon ismerte a költői mesterséget, vagyis a maga összetéveszthetetlen módján. Jelentős életművet hagyott hátra. Született Nagysomkúton, öngyilkos lett Kolozsváron, a Kányafői tetőn, 1976 őszén.

Házsongárd nem olyan, mint a világ minden más temetője: szellemi öröksége Erdély múltjának, sugárzó emlékműve, de jövőjének záloga is. Házsongárd ma összefüggő ritkás szálerdő. A lombok koronája összeér felette.

Kiadja a Módszertani Közlemények Baráti Társasága
A kiadásért felel: Dr. Siposné Dr. Kedves Éva
Kiadóhivatal: 6725 Szeged, Hattyas sor 10. Telefon: 62 454-000/6346
Szerkesztőség: 6725 Szeged, Hattyas sor 10.
Évente 5 alkalommal jelenik meg. Évi előfizetési díja: 500 Ft.
A címlapot tervezte: Fischer Ernő
Megjelent: 2500 példányban
CORRECT Kft. Szeged
Felelős vezető: Duba Tamás ügyvezető